

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/4, p. 163-180

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11413>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 06.02.2017

✓ Accepted/Kabul: 16.03.2017

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Selahattin KAYMAKCI – Yrd. Doç.
Dr. Betül ALATLI – Yrd. Doç. Dr. Muhammet Ahmet TOKDEMİR

This article was checked by iThenticate.

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TARİHSEL OLAYLARIN ÖNEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

Yasemin ER TUNA** - Mustafa SAFRAN***

ÖZET

Yazının icadıyla başlayan tarih, binlerce yıllık bir yaşanmışlığı da beraberinde getirmiştir. Savaşlar, afetler, zaferler, kahramanlar, kaybedenler; bunlar gibi sayısız olaylar, insanlar ve olgular da tarihin konusunu oluşturmuşlardır. Bu uzun süreç içerisinde hangi olayların veya ne tür olayların öğrenilmeye ve bilinmeye değer olduğu yani tarihsel önemliliği olduğunun tespit edilmesi gereklidir. Öğrenciler tarihi bir olayı öğrenirken o olayın neden önemli olduğunu bilmek ve bugüne etkisini öğrenmek isterler. Bu bağlamda lisede öğrenim gören öğrencilerin, tarihsel olayların önemine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2012-2013 eğitim öğretim yılı Tokat Anadolu Lisesi öğrencilerinden 237 kişi oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen Tarihsel Önem Ölçeği (TÖÖ) ile elde edilmiştir. Bu ölçekle öğrencilerin olayların tarihsel önemine ilişkin algıları sınıf, cinsiyet ve bölüm değişkenlerine bağlı olarak belirlenmiştir. Araştırmada, nicel verilerin analizinde bağımsız gruplar t testi, One – Way Anova, Homogeneity testi ve Scheffe testi kullanılmıştır. Ayrıca ölçek maddelerinin betimsel istatistik değerlerine bakılmıştır (aritmetik ortalama, frekans ve yüzde...). TÖÖ ile; i) Orta öğretim öğrencilerinin tarihi olayların önemine ilişkin algı ve görüşlerinde; cinsiyet, sınıf, bölüm faktörünün etkili olmadığı ii) öğrencilerin, siyasi, askeri, sosyal vb. yönleri barındıran, karmaşık olayları diğer tek yönlü olaylara göre daha önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarihsel Önem, Tarihsel Önem Ölçeği, Tarihsel Önem Kriterleri, Tarih Öğretimi

* Bu çalışma 2016 yılında yapılan IV. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda özet bildiri olarak basılmıştır.

** Öğr. Gör. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, El-mek: yasemin.er@gop.edu.tr

*** Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

**THE INVESTIGATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS'
OPINIONS ABOUT THE SIGNIFICANCE OF HISTORICAL
EVENTS IN TERMS OF SOME VARIABLES**

ABSTRACT

History beginning with the invention of writing has brought along thousands years old life experiences. The topic of history has been wars, disasters, victories, heroes, countless events like these, and people and phenomenon. It is necessary to determine which or what kind of events are worth to be learned and known or in other words, which events have historical significance within this long process. While the students are learning a historical event, they want to learn why that event is important and what effects can be seen today. Within this context, the aim of this study is to determine whether the opinions of high school students about the significance of historical events differ in terms of some variables. Screening model was used in this study. The participants of the study were composed of 237 students studying at Tokat Anatolian High School in 2012-2013 academic year. The data were obtained through Historical Significance Scale (HSS), which was developed by the authors. Using this scale, the perceptions of students about the historical significance of events were determined depending on some variables (year, gender, interest, and department). Independent-samples t-test, one-way Anova, homogeneity test, Scheffe test and descriptive statistics were used for the analysis of the quantitative data. In addition, the values of the descriptive statistics of the items of HSS were examined. (Arithmetical average, frequency and percent) In the light of those Historical Significance Scale (HSS) results were attained findings:

i) There are significant differences in high-schoolers' perceptions and opinions about the significance of historical events in accordance with their interest levels in history course while there are no significant differences according to the gender, grade and department, ii) the students think that complex events which include political, military and social points are more important than one-way events.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

History educators and historians agree that the knowledge of everything cannot be taught and everything cannot be remembered. In order to solve this problematic, the concept of "significance" was discovered at the last quarter of the 20th century. The concept of historical significance is about making sense of the past and why people are interested in the past. The events, people, institutions, groups, periods and ideas in the past may have historical significance (Brown and Woodcock, 2009). According to Seixas (1994), one of the primary materials of historians is the subject of historical significance. It is impossible to research and work on everything; historical significance is to assess the criteria by evaluating out of which parts of the probable whole of the history can historians construct a meaningful and coherent story.

Turkish Studies

Most historians agree that the base of the historical thought is to “indicate the significance”. The lack in indicating the significance causes history to “turn into something boring from another boring thing”. In the limitless information era that we live in, being able to distinguish the significant and insignificant is an important skill (Cercadillo, 2006: 6). It is not possible to learn all the history lessons and historical events and to refer to all of them as significant.

It is necessary for an effective history education that historical events are understood well, the underlying either apparent or hidden reasons behind the events become known, and students understand what makes an event historically significant. It also carries importance to know which events in the past secondary education students find significant and to what extent and that which criterion are necessary for an event to be historically significant is known by history educators because students’ interest in and approach to the events are a particular concern to history education. For a history education which achieves its purpose, it is necessary that teachers understand students and students’ perceptions and views are important for us as educators.

With this purpose, the aim of this study is to investigate if secondary education students’ views about the significance of historical events show difference according to some variables. These questions were tried to be answered.

1. Are there significant differences in secondary education students’ views about the significance of historical events according to some variables (gender, grade, department)?

2. What are the significance levels of secondary education students related to the items in the Historical Significance Scale?

In this study which investigates if secondary education students’ views about the significance of historical events show difference according to some variables, descriptive survey model which is a quantitative research design was used. Descriptive survey model is a research design which aims to describe a past or current situation as it is without any intervention (Sönmez and Alacapınar, 2011: 46). With this study, it was aimed to find out the secondary education students’ views about the significance of historical events.

The current study which was conducted in relation to the investigation of secondary education (high school) students’ views about the significance of historical events was carried out in Tokat Anatolian High School in Tokat in the fall semester of 2012-2013 academic year. The historical significance scale which was developed by the researcher was administered to 117 female and 120 male students at the 9th, 10th, 11th, and 12th grades.

In this study, quantitative data were gathered with the use of “Historical Significance Scale (HSS)” which was developed by the researcher. With this scale, students’ views about the significance of historical events were determined in relation to several variables (grade, gender, and department). HSS is composed of two parts. In the first part, 5-point Likert scale was used for the participants to grade the features of historical events to be historically significant (I totally disagree, I disagree,

I agree partially, I agree mostly, I agree totally). For the second part of HSS, 5-point Likert scale was used for the significance level of the events, phenomena, and situations which were found historically significant (not significant at all, not significant, significant to some extent, significant, very significant). In the study, independent samples t-test, One-Way Anova, Homogeneity Test, Sheffe test were used for the analysis of the quantitative data. Additionally, descriptive statistical values of the scale items were examined (mean, frequency and percentage).

Findings and Discussion

“Historical Significance Scale” which was developed by the researcher was administered to the secondary education students (9th, 10th, 11th, and 12th grades). According to t-test result which was administered to find out if there is a difference in mean scores that students got in the scale with relation to gender, no significant difference was observed ($t=.575$, $p>.05$). As a result, it was concluded that gender factor had no effect on students’ perceptions and views about the significance of events.

One-Way Anova analysis was administered to determine if grade factor has a significant effect on mean scores of the scale. As a result, $p=.297$ was found and it was concluded that grade factor created no significant difference ($p>.05$). Thus, it was found that grade factor had no effect on students’ perceptions and views about the significance of events.

The 10th, 11th, and 12th grade students who composed of the research sample to which Historical Significance Scale was administered consisted of two groups: sciences department and equally weighted department. No significant difference was found between sciences department students’ and equally weighted department students’ answers to the scale ($p>.05$). In this way, it was concluded that department factor had no significant effect on students’ perceptions and views about the significance of events.

In respect of the second research question of the current study, for each item in Historical Significance Scale, the highest agreement score of the students, its frequency and percentages of the frequencies were examined. In the first part of HSS which is composed of two parts, according to %62 of the students, the events which left indelible impression in history and which are hard to forget are the most historically significant events. According to %52 of the students, the second most significant events are the universal events. According to %49 of the students, the third most significant events are the ones which still have effects today.

In the second part of HSS, foundation of a new country (%68), the collapse of a country (%66), and massacres and genocides (%48) were found the first three most important events according to the students.

Results

When the findings of the first part of the scale were examined, “the events which left indelible impression in history and which are hard to forget, universal events, the events which still have effects today” were the features which make the event significant for the students. This result

corresponds to the result of Seixas' (1991) research asserting that the events which have effect on the masses and continue to have long-lasting effects till today was found significant by the students.

Foundation of a new country and collapse of an existing country are events which comprises political, social, and economical problems and which have varied reasons and varied consequences. Thus, it was concluded that the students are not just interested in wars but also find such events which have complicated reasons and consequences more significant. As the findings of the first and the second part of the scale had parallels with each other, it was found that the student answers were coherent and supportive in itself. It was found that the events which were indicated as the most significant by the students were the events which had remarks hard to forget and which had long-lasting effects on the masses.

Depending on these results, scales related to the historical significance can be administered at all stages of education and students' perceptions and views can be examined comparatively.

Keywords: Historical Significance, Historical Significance Scale, Historical Significance Criteria, Teaching History

1. Giriş

Milletlerin hafızası olarak da adlandırılan tarih ilimi, geçmişin bilgisini, insanların duygu, düşünce, inanç ve kültürlerini keşfetmesi bakımından oldukça kıymetlidir. Tarih bugüne dek herkes için bir merak konusu olmuştur. Bilinmeyen olayların gizemi, fark edilmeyen gerçeklikler ve sonsuz yorumlar tarihi çekici kılmıştır. Tarihin bu kadar ilginç ve merak konusu olması; onun yapısındaki karmaşıklıktan, sorgulamaya, araştırmaya ve yorumlamaya açık olmasından kaynaklanır. İlk bakışta ilişkisiz gibi görünen olayların birbirleriyle sıkı bir bağının olması, nedenlerin sonuçları, sonuçların da başka nedenleri doğurması; hiç umulmadık bir zamanda da alakası ve bağlantısı yok zannettiğimiz durum ve olayların çakışması, insanların tarihi anlamamalarına ve karmaşık ilişkileri çözümleyememelerine neden olmaktadır. Bu noktadan baktığımızda tarih kimi zaman bir bulmaca, kimi zaman da çok bilinmeyenli bir denklem gibi gözükmektedir. Bulmacayı ve denklemi çözebilmek için de, sabır, bilgi ve ustalık gerekir. İşte, tarih bu bahsedilenlerin hepsi ve daha da fazlasıdır.

Zaman ilerledikçe tarihe ait bilgi, belge, olay ve şahsiyetlerin sayısında da artış görülmektedir. Bundan elli yıl öncesindeki öğrenilen tarihi bilgi ile şimdiki öğrenilmesi ve bilinmesi gereken tarihi bilgi arasında fark vardır. Bundan elli yıl sonraki durum ise şimdikinden daha farklı olacaktır. Zaman ve teknoloji ne kadar ilerlemiş olursa olsun; geçmiş her zaman insanları cezbeden bir unsur olarak varlığını devam ettirecektir. Geçmişin bilgisi, değerleri, eski insanların-toplulukların duygu ve düşünceleri, modern toplumların geçmişi anlama ve anlamlandırmalarında son derece kıymetlidir. Bu bakımdan tarihin araştırma konuları ve alanları da oldukça genişlemiştir. Eskiden sadece devletlerin ve milletlerin siyasi tarihleri ve buna bağlı olarak hanedan tarihleri araştırılırken günümüzde, tarihe olan ilgi, merak ve geçmişin bilgisine duyulan ihtiyaç arttıkça tarihin konu alanı da o derecede genişlemiştir. Kadın tarihi, moda tarihi, sanat ve mimari tarih, bilim ve teknoloji tarihi, tıp tarihi gibi değişik konular tarihin araştırma konusu içine girmiştir.

Tarihe duyulan gereksinim, ilgi ve merak duygusunun öğrencilere de aşılması gerekmektedir. Bunun için tarih eğitimcileri yeni tarih öğretim programları ve yeni yöntemler

geliştirmeye çalışmaktadırlar. Artık tarih dersi geçmiş bilgilerin öğrencilere tartışmasız olarak verildiği bir konumdan çıkarılmaya ve öğrencilere birçok beceri kazandırmaya çalışmaktadır. Bu beceriler daha çok bilişsel ve duyuşsal alana hitap eden becerilerdir. Bu becerilerin kazandırılması için, öğrenciyi merkeze alan ve yaparak yaşarak öğrenmeyi gerçekleştirmeye çalışan bir anlayışla tarih müfredat programı geliştirilmeye ve tarih öğretim anlayışları kullanılmaya çalışılmaktadır. İşte, bu yeni tarih öğretimi içerisinde hedeflenen, bilgi ve becerilere öğrencilerin kavuşması için özellikle Avrupa ve ABD'nin üzerinde durduğu konulardan bir tanesi tarihsel önemdir. Öğrencilerin, tarihi olayların ardında yatan gerçekleri anlamaları, olayların geniş kitleleri nasıl ve niçin etkilediğinin neden önemli olduğu ile ilgilidir.

1.1.Tarihsel Önem

Bilginin ve kazandırılması gereken becerilerin miktarının artması tarih eğitimcileri için büyük bir sorun olmaya başlamıştır. Salt bilgi mi verilmeli yoksa hedeflenen beceriler mi kazandırılmalı? Bu iki soru arasında sıkışmış iken, tarihi olayların hangilerini öğretmeliyiz, öğrenciler için faydalı bilgiler hangileridir ve bu faydalı fikirleri nasıl tespit etmeliyiz? Soruları da gündeme gelmiştir. Bu noktada her şeyin bilgisinin öğretilmeyeceği ve her şeyin hatırlanamaz olduğu konusunda tarih eğitimcileri ve tarihçiler hem fikir olmuşlardır. Bu sorunsalın giderilmesi için 20.yüzyılın son çeyreğinde “önem” kavramı fark edilmiştir.

Tarih dersiyle öğrencilere neyi öğreteceğiz, niçin öğreteceğiz ve nasıl öğreteceğiz? Bu sorular tarih eğitimcileri ve tarihçiler için anahtar sorulardır. Geçmişe, baktığımızda gördüğümüz; incelediğimiz, okuduğumuz olaylar gerçekten de tarih için önemli midir, öğrenilmeye ve öğretilmeye değer midir? Tarihi olayları, durumları ve şahsiyetleri önemli kılan şey nedir? Tarihi açıdan önemlidir veya önemli değildir diye karar veren mercii neresidir ve buna karar verirken de hangi kriterlere göre ve neye dayanarak karar verilmektedir?

Geçmişte var olan yaşanmış olayların büyük çoğunluğu hatırlanmamakta ya da tartışılmaya, gündeme getirilmeye layık görülmemektedir. Ders kitaplarında ve tarih kitaplarında yer alan olaylara bakıldığında insanlar; “bu konular önemli çünkü kitaplarda yer alıyor, “bana ilginç geldiği için önemli” ya da “öğretmen önemli dediği için önemli” şeklinde düşünmektedirler (Seixas, 2006: 3). Tarihsel önemle ilgi tartışmaların ortaya çıkışı bu görüşün insanlar ve öğrenciler tarafından tartışılmasız olarak kabul görmesiyle başlamıştır. Çoğu tarihçi, tarihsel düşüncenin temelini “önemi belirtmek” olduğu konusunda hemfikirdir. Önemi belirtmekteki eksiklik, tarihin “bir sıkıcı şeyden diğer bir sıkıcı şey”e dönüşmesine sebep olur. İçinde bulunduğumuz sınırsız bilgi çağında, önemli ve önemsiz olanı ayırtabilmek takdire şayan bir yetenektir (Cercadillo, 2006: 6). Özellikle tarih derslerinin ve tarihi olayların hepsinin öğrenilmesi ve önemli olarak adlandırılması mümkün değildir.

Drie ve Boxtel (2008: 87), günümüzde tarih öğrenmenin geçmişe ilişkin gerçekleri öğrenmekten daha fazla şeyi gerektirdiğini ve tarih eğitiminin amacını tanımlamak için farklı kavramların kullanıldığını söylemektedir. Tarihsel önem kavramı, geçmişini anlamlandırma ve insanların geçmişle neden ilgilendikleriyle ilgilidir. Tarihteki olaylar, kişiler, kurumlar, gruplar, insanlar, dönemler ve fikirler tarihsel öneme sahip olabilirler (Brown ve Woodcock, 2009).

Seixas'a göre (1994) Tarihçilerin temel malzemelerinden biri tarihsel önem konusudur. Her şeyi araştırmak ve üzerinde çalışmak imkânsızdır; tarihsel önem; tarihçinin, tarihin muhtemel bütün yapısının hangi parçalarından, anlamlı ve tutarlı bir hikaye oluşturabileceğini değerlendirerek, kritere değer biçmektir. Bir olayın önemli olduğunu söylemek onun tarihsel manada çalışmaya değer olduğu anlamına gelir. Bir olayın tarihsel önemini başka olaylarla ilişkisi de belirler. Olayın etki gücü, başka olayları ve durumları etkileyip değiştirdiği anlamına geldiği için olaylar arasındaki ilişkilerin anlaşılması ve kuvvetlenmesini sağlayan hadiseler tarihsel açıdan önemli olan olaylardır. O'na göre hemen hemen her dönem, tarihsel açıdan bazı konular popüler olurken bazı konular da unutulur.

Turkish Studies

Tarihsel olarak önemli konular değişen zamanla birlikte değişir. Böylelikle tarihsel öneme sahip olan olaylar da zamana bağlı olarak önem dereceleri değişebilmektedir. Burada önemli olan o olayı tarihsel açıdan unutulmaz ve özel kılan yönünün belirlenerek buna değer biçilmesidir.

Öğrenciler tarihsel bir olayın gerçekten önemli olup olmadığını araştırdıkları zaman, sahip oldukları birçok bilgi ve beceriyi de işe koşmuş oluyorlar. Tarihsel önemin belirlenmesi sırasında tarihsel sorgulama yapabilmek, olayların kaynağını incelemek ve eleştirmek, konuyla ilgili diğer bilgi ve yorumları hesaba katabilmek, geçmişin günümüzden bakıldığında ne anlam ifade ettiğini belirlemek veya anlamlandırmak gibi öğrencilerin, bir takım tarihi bilgi ve becerileri kullanmalarını sağlamaktadır (Bradshaw, 2006).

1.2. Tarihsel Önem Kriterleri

1980 yılında Geoffrey Partington Tarihsel Eğitim Fikri adlı kitabında (The Idea of History Education), tarih eğitiminin hedefleri, doğası ve amaçlarının da içinde olduğu çok çeşitli konuları değerlendirmiş ve tarih öğretimi süreci içinde tarihsel çalışmaların yanında felsefi çalışmalardan da bahsetmiştir. Partington ilk defa bu kitabında, tarihsel önemin tarih eğitiminin çok önemli bir parçası olduğunu fakat ne anlama geldiğini anlamak için bir olayı neyin önemli yaptığını anlamının gerekli olduğunu öne sürmüştür. Lomas'a göre (1990: 41) "Tarihteki önem fikrinden kimse kaçamaz. Anlamli olması için tarih, seçimlere bağlıdır ve bu da dolayısıyla daha bağdaşık olanı seçip alakasız olanı elemek için önem kriterini belirlemeye bağlıdır" der. Dolayısıyla tarihte yaşanmış olayların bir kısmı anlatılmaya ve öğrenilmeye değerdir. Bu bakımdan tarihi olaylar arasından önemli olanları mutlaka belirlemek gerekir. Tim Lomas (1990: 41-46) tarihsel önemi, tarihin anlaşılmasında temel kavram olarak vurgulamıştır. Tarihsel önemin, tarihin yapısı içinde mecburen bulunduğunu iddia eden Seixas da (1994), tarihsel önemin tarihçi ve diğer tarihsel düşünürler tarafından belirlenen bir nitelik olduğunu ama yokluktan yaratılmış ya da hayal ürünü bir şey olmadığını ifade etmektedir. O'na göre çeşitli bölük pörçük tarihi işaretler ve rivayetlerle uğraşırken, tarihin anlamını kavrayabilmek için ilişkileri eleme ve seçme sürecine girilir. Olaylar arasında kurulan bağlantılar ve elemeler aslında, tarihsel olarak önemli olanı belirleme çabasıdır (Seixas ve Peck, 2004: 111). Partington (1980:112-116), bir olayın önemli olabilmesi için 5 özelliğe sahip olması gerektiğini belirtmiştir. O'na göre bir olayı tarihsel açıdan önemli kılan bu 5 özellik şunlardır:

- 1.Önem: Bu olayın o zamanda yaşayan insanların hayatlarındaki önemi nedir?
2. Derinlik: İnsanların hayatları bu olay tarafından ne derinlikte etkilendi?
3. Miktar: Kaç hayat bundan etkilenmiştir?
- 4.Devamlılık/Dayanıklılık: İnsanların hayatları ne kadar süre boyunca bu olaydan etkilenmiştir?
5. Anlamlılık: Bugünkü yaşamının daha iyi anlaşılmasına yaptığı katkının boyutu nedir?

Partington, bir olayın tarihsel öneme sahip olabilmesi için bu beş kriteri veya özelliğe sahip olması gerektiğini belirlemiştir. Partington'un tarihsel öneme ilişkin bu ilk görüşleri ve oluşturduğu bu kriterler, diğer tarih eğitimcileri için örnek teşkil etmiş ve tarihsel önem ile ilgili görüşler bu genel çerçevede etrafında şekillenmiştir. Partington'dan sonra Tim Lomas da (1990) tarihi olayların anlaşılması ve bilinmesi gerekliliği fikrine karşın, bu olayları neyin önemli yaptığının belirlenmesinin temel olduğunu ifade etmiştir. Tarihsel önemin tek boyutlu ve her türlü olay için geçerli olabilecek bir tek özelliğinin (kriterin) olamayacağı, tarihsel önem hakkında fikir beyan ederken bazı kriterlerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Seixas da önemi belirlerken nesnel kriterlerin oluşturulup oluşturulamayacağını soruşturmuştur. O'na göre (1994), çok sayıda

insanı uzunca ve önemli bir şekilde etkileyen olaylar tarihi açıdan önemli görülebilir. Bu nesnel çıkarımdan hareketle dünya savaşı yerel bir çarpışmadan daha önemlidir fakat resmin bütününe bakıldığında yerel veya daha küçük çaplı olayların daha büyük olaylarla ilişkileri ortaya konduğunda bu tür olayların önemli hale geldiğini belirtir. Sadece, çok sayıda insanı uzunca ve derinden etkileyen olayların dikkate alınmasının çok da geçerli bir yöntem sayılamayacağını ifade eden Seixas ve Peck (2004, 111), gerekçe olarak böyle bir kriter oluşturulmasının kadın tarihi gibi, işçi tarihi gibi konuları içine alan sosyal tarihin önemsiz görülmesine sebep olabileceğini vurgulamışlardır. Peki, o halde tarihsel önemliliğe sahip olaylar hangi kriterlere göre belirlenmelidir? veya ne tür olaylar tarihsel önemliliğe sahiptir? Bu sorulara cevap arayan Seixas ve Peck'e göre (2004, 111); sadece bu bahsedilen ölçütler yeterli değildir. Tarihsel önem sadece geçmişteki olaylar ve insanlar arasındaki ilişkilerle alakalı da değildir. Önem, geçmişte yaşanan olay bu olaya dahil olan kişilerle ve bizlerle, yani şu anda tarihsel düşünmeyi yapan kişiler arasındaki ilişki hakkındadır. Tarihsel önemi belirleme, geçmişte yaşanmış olayları bizim dünyadaki yerimiz hakkında yani, bugünün anlaşılmasını sağlayan önemli bir şeyler gösteren bir anlatıda organize etmeyi içerir.

Phillips de tarihte neyin önemli olduğu veya bir olayı nelerin önemli yaptığı ile ilgili olarak bir takım kriterler oluşturmuştur. Phillips kendi kriterlerini oluştururken Partington'ın fikirlerinden ve kriterlerinden faydalanmıştır. Phillips (2002), tarihsel önem addeden olaylar için önem kriteri oluşturmuştur. O, "Neden Birinci Dünya Savaşı Büyüksavaş olarak adlandırılır?" Sorusundan hareketle GREAT (BÜYÜK) Kriterini meydana getirmiştir. Onun bu kriteri şu şekildedir:

(B) G	Çığır açan
(Ü) R	Herkes tarafından hatırlanan
(Y) E	Çok kişi veya şeyi etkileyen olaylar
(Ü) A	Geleceği etkileyen
(K) T	Dehşet verici

O'na göre Birinci Dünya Savaşı bu kriterlerin tamamına uymaktadır. Çığır açan olaylar, herkes tarafından hatırlanan olaylar, çok kişi veya şeyi etkileyen olaylar, geleceği etkileyen olaylar ve dehşet verici, korkutucu olan olaylar, Phillips'e göre tarihsel öneme sahip olan olaylardır. Phillips bu kriterlere dayanarak tarihte nelerin önemli olabileceği hakkında fikir sahibi olunabilmesi için toplu ve anlaşılır bir sistem oluşturmuştur. O'na göre öğrenciler ve öğretmenler tarafından sıkıcı veya anlaşılması zor olan konuların öğretiminde tarihsel önemden yararlanılmasının konunun öğrenilmesinde faydalı olmaktadır. Phillips öğrencilere daha geniş bir perspektif sunarak, onların uzun vadeli temaları anlamalarında, konuyu anlamlı ve ilişkili hale getirmelerinde yardımcı olunması gerektiğini düşünmektedir. Bunu da ancak tarihsel önem fikrinden ve kriterlerinden faydalanarak sağlanılabileceğini düşünmektedirler.

Tarihsel önem üzerine tartışmalar ve araştırmalar devam ederken, Phillips'in BÜYÜK (GREAT) kriteri gibi kullanışlı ve hatta daha geniş bir anlayış ile ChirstineCounsell tarafından 5R kriteri geliştirilmiştir. 5R özellikle İngiltere'de çok ilgi duyulan ve çok kullanılan bir teknik olmuştur. Counsell da yıllardır devam eden tarihsel önemle ilgili kriter bulma ve geliştirme sürecine katkı sağlamıştır. Counsell'in (2004:33) 5R kriteri ve anlamı aşağıdaki gibidir:

Turkish Studies

Counsell'in Tarihsel Önem Kriterleri

Tarihsel Önemi Düşünmenin Beş “R” si	
Remarkable (dikkate değer)	Olay veya gelişme zaman içinde insanlar tarafından dikkate değer alınmış olması gerekir.
Remembered (hatırlanan)	Olay veya gelişme tarihin bazı aşamalarında grup veya gruplar tarafından ortak bir hatıraya sahip olması gerekir
Resonant (yankılanan-yankılanmış)	İnsanlar olaylarla ilgili benzerlikler kurmaktan hoşlanırlar; zaman ve yer arasında deneyimler inançlar veya durumlar ile bağlantı kurmak mümkündür
Resulting in change (değişimin sonuçlanması)	Bu gelecek için sonuçlara sahiptir
Revealing (açığa çıkmak)	Geçmiştekilerin görünmemiş diğer yüzlerinin açığa çıkması

Counsell'in oluşturduğu bu kriterler kendinden önce önem kriteri oluşturan tarihçilerinkinden farklıdır. Ama onun oluşturduğu 5R'de Partington'un, Lomas'ın ve Phillips'in kriterlerini bulmak mümkündür. Fakat Counsell, onların anlayışından ve çizmeye çalıştıkları çerçeveden daha geniş bir bakış açısı oluşturmuştur. Counsell'e göre tarihi bir olay bu kriterlere uyuyor ise tarihsel bakımdan önemlidir. Bu beş kriterin tamamına ya da sadece bir tanesine bile uyuyor ise, o olay tarihsel önemliliğe sahiptir denebilir. Her bir kriter derin anlamlar ifade etmektedir. Bir olayın “Dikkate Değer” olması zaman içinde insanların bu olayla ilgilenmesi ve araştırması anlamını ifade eder. Halen merak uyandırması ve ilgi çekici olma özelliğini barındırmasıdır. “Hatırlanan” yani bazı topluluklar ve gruplar tarafından ortak bir mazinin olması ve olayın zaman zaman halen hatırlanması anlamını taşır. “Yankılanan-Yankılanmış” veya “Yankı Uyandırmış” olma özelliği ise bazı olaylar, olayın zamanından sonraki zamanlarda da yankılar uyandırır. Yani, etkileri daha sonraki tutum, davranış ve inançlarda da görülür. İnsanlar farkında olarak ya da olmayarak bu yankılardan etkilenebilir. Eğer bir gözlemci, geçmiş ve güncel bir olay arasında benzerlik görürse, bu ikisi arasında güzel karşılaştırmalar yapabilir. Bir olay benzer nitelikteki olaylarla ilişkili bulunabilir ise olayın anlaşılması ve öneminin idrak edilmesi mümkün olabilir. Bu bakımdan, zaman, yer, inanç ve durumlar üzerinden bağlantı kurulması o olayın önemini artırır. “Değişimin Sonuçlanması” ilkesi değişimin niteliği ve etki alanı ile ilgilidir. Değişimlerin geleceği nasıl etkilediği veya etkisinin olup olmadığı tarihsel önem açısından kıymetlidir. Çünkü önemi belirleyen temel esaslardan bir tanesi günümüz ve gelecek açısından ne gibi etkilerinin ve sonuçlarının olacağıdır. “Açığa Çıkmak” kriteri bir olayın görünmemiş, fark edilmemiş veya keşfedilmemiş yönlerinin ortaya çıkmasıdır. Dikkate alınmayan, önemsiz gibi görülen bir olayın incelemesi sonucunda şimdiye kadar hiç fark edilmemiş bir yüzünün açığa çıkması ile olay önemli hale gelebilir. Kendinden önceki veya sonraki olayların nedenlerine-sonuçlarına ilişkin bilinmeyen yönlerinin keşfedilmesine sebep olabilir. Counsell (2004), bu kriterleri oluşturma sebebi olarak; bazı şeyler “tarih’çe” önemli ise, tarih uygulamalarının desteklenmesindeki bazı usullerin tartışılmasında yardımcı olmanın gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca geçmişin diğer yüzünü veya tarihteki başka bulmacalar veya soruların çözülmesine ışık tutmak için bir yolun belirlenmesi gerekliliğinden dolayı önem kriterlerini oluşturduğunu söylemiştir. 5R, bir analitik inceleme yoludur. Bu teknik, öğretmenlere tarihi önemin ne olduğunu ve tarihsel önemin öğrencilere nasıl anlatabileceklerini açıklama yolları göstermesi açısından iyi bir yardımcıdır.

Olayların ve şahsiyetlerin önemini ve değerini belirlemek, öğreteceğimiz bilgilerin neden bilinmesi gerektiğini veya tarihi süreç içerisinde mutlaka bilmemiz gereken şeyleri, gerekçeleri ile vermek, tarihi olay ve şahsiyetlerin önemini ve kıymetini ortaya koymak elzemdir. Neden öğretiliyor? Öğrettiğimiz şeyin kıymeti ve önemi nereden kaynaklanıyor? Bu sorulara tarih eğitimcileri olarak muhakkak cevap bulmak durumundayız. Öğretmenler, öğrencilerinin öğrendikleri

tarihin ve bunun genel eğitimlerine yaptığı katkının önemini muhakeme edebilmeli ve yaptıkları eğitimin faydalarından emin olmalıdırlar.

Olayların tarihsel önemliliğinin belirlenmesinin gerekliliği ve tarihsel önem kriterlerinin tarih öğretiminde kullanılmasına ülkemizde rastlanmamaktadır. Tarihsel önem ile ilgili ülkemizde Erdil'in (2013) yapmış olduğu "ilköğretim öğrencilerinde tarihsel önem ve anlamlılık gelişimi" konulu yüksek lisans tezine rastlanmaktadır. Erdil'in bu çalışmasında ilköğretim 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerin kapsamında yer alan tarih konularına yükledikleri önem ve anlamlılık arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler: Osmanlı Tarihi, Hunlardan Büyük Selçuklulara Türk Tarihi ve İslam tarihi konularını önemli ve anlamlı bulmuşlardır. Ayrıca öğrencilerin bu konuları neden önemli ve anlamlı bulduklarını açıklayamadıkları da araştırmanın bir diğer sonucu olmuştur. Yapılan bu çalışmada tarihsel önemden çok kısa ve yüzeysel olarak bahsedilmiş ve önem kriterlerine değinilmemiştir.

Tarihsel önem ne olduğu, amaçlarının ve faydalarının neler olduğu ve nasıl uygulanabileceğine ilişkin, ülkemizdeki şimdiye kadar yapılmış en kapsamlı araştırma bu çalışmadır. Tarihteki yaşanmış her şey tarihçe önemli değildir. Tarihi olayların iyi anlaşılması, olayların altında yatan görünen veya görünmeyen yüzlerinin açığa çıkması, bir olayı tarihsel açıdan neyin önemli yaptığının öğrenciler tarafından anlaşılması etkili bir tarih öğretimi için gereklidir. Bununla beraber lise öğrencilerinin tarihteki hangi olayları ne kadar önemli buldukları ve bir olayın tarihsel önemliliğe sahip olabilmesi için gerekli kriterlerin neler olduğunun tarih eğitimcileri tarafından bilinmesi de büyük önem taşımaktadır. Çünkü, öğrencilerin ilgileri ve olaylara yaklaşımları tarih öğretimini yakından ilgilendirmektedir. Öğretmenlerin öğrencileri anlamaları ve amacına ulaşan bir tarih öğretimi için öğrencilerin algı ve görüşleri biz eğitimciler için gereklidir. Bu maksatla, ortaöğretim öğrencilerinin tarihsel olayların önemine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu maksatla şu sorulara cevap aranmıştır:

1- Ortaöğretim öğrencilerinin tarihi olayların önemine ilişkin görüşlerinde çeşitli değişkenlere bağlı olarak (cinsiyet, sınıf ve bölüm) anlamlı farklar var mıdır?

2- Ortaöğretim öğrencilerinin, Tarihsel Önem Ölçeğinde yer alan maddelere ilişkin önem dereceleri nasıldır?

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama ve analiz yöntemlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim öğrencilerinin tarihsel olayların önemine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini inceleyen bu araştırma nicel bir çalışmadır. Bu araştırma ile ortaöğretim öğrencilerinin tarihsel olayların önemine ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışıldığı için tarama modeline uygundur. Çünkü tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Sönmez ve Alacapınar, 2011: 46). Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2006: 77).

2.2. Çalışma Grubu

Ortaöğretim öğrencilerinin tarihsel olayların önemine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Tokat ili merkezde Tokat Anadolu Lisesi'nde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen, tarihsel önem

ölçeği 9. 10. 11. ve 12. sınıflarda toplam 237 öğrenciye uygulanmıştır. Aşağıdaki tabloda Tarihsel Önem Ölçeğinin uygulandığı çalışma grubuna ait, sınıf ve cinsiyet dağılımları yer almaktadır.

Tablo 2.1. Tarihsel Önem Ölçeğinin Uygulandığı Çalışma Grubunun Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sınıf	Cinsiyet		Toplam	%
	Kız	Erkek		
9. Sınıf	29	39	68	29
10. Sınıf	30	37	67	28
11. Sınıf	25	26	51	21
12. Sınıf	33	18	51	21
Genel Toplam	117	120	237	
%	49	51		

Araştırmaya katılan öğrencilerin %51'i erkek, % 49'u kız öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyindeki dağılımlarına bakılacak olursa katılımcıların % 29'u 9. Sınıf, % 28'i 10. Sınıf, % 21'i 11. Sınıf ve %21'i 12. Sınıf öğrencileridir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen “Tarihsel Önem Ölçeği (TÖÖ)”nin uygulanması ile nicel verilere ulaşılmıştır. Bu ölçekle öğrencilerin olayların tarihsel önemine ilişkin algıları çeşitli değişkenlere (sınıf, cinsiyet ve bölüm) bağlı olarak belirlenmiştir. Tarihsel Önem Ölçeğinin geliştirme sürecine ait şu beş basamak sırasıyla uygulanmıştır: maddelerin oluşturulması, Uzman görüşüne başvurulması, ön deneme uygulaması, geçerlik çalışması, faktör analizi ve güvenilirlik hesaplaması (Balcı: 2007; Floyd ve Fowler: 2009; Karasar: 2006; Tezbaşaran: 1997). Maddeler araştırmacı tarafından ilgili literatür incelenerek yazılmıştır. Ön deneme uygulaması öncesi 10 uzmanın görüşüne (Ölçme ve Değerlendirme, Eğitim Bilimleri, Tarih, Tarih Eğitimi, Coğrafya, Sosyoloji, Felsefe ve Türkçe Öğretmenliği ABD) başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ölçeğin deneme formu elde edilmiştir. TÖÖ'nün deneme formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda bireylerin bir olayı tarihsel açıdan önemli kılan özelliklere katılma düzeyleri için 5'li likert tipi derecelendirme (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, orta derecede katılıyorum, çoğunlukla katılıyorum ve tamamen katılıyorum) ölçeği kullanılmıştır. Ölçekteki madde puanlamaları ise kesinlikle katılmıyorum =1, katılmıyorum =2, Orta derecede katılıyorum = 3, Çoğunlukla katılıyorum =4, Tamamen katılıyorum =5 olarak hesaplanmıştır. TÖÖ'nün ikinci kısmında ise tarihsel açıdan önemli bulunan olay, olgu ve durumların önem dereceleri için 5'li likert tipi derecelendirme şu şekilde kullanılmıştır; “hiç önemli değil, biraz daha az önemli, orta derecede önemli, biraz daha fazla önemli ve çok önemli”. Ölçeğin ilk kısmında 17, ikinci kısmında ise 24 madde yer almaktadır. Ölçeğin deneme formu Tokat Merkez ortaöğretim kurumlarından olan Plevne Lisesinde 9. 10. 11. ve 12. Sınıf öğrencisi toplam 220 kişiye uygulanmıştır. Ön deneme uygulaması sonucu elde edilen veriler üzerinden geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yürütülmüştür.

Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak üzere ilk olarak Açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz öncesi verilerin ve örneklemin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek üzere Kaiser-MeyerOlkin (KMO) ve Barlett testleri kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Kaiser-MeyerOlkin (KMO) katsayısı .89 bulunmuş ve bu değer kabul edilebilir sınır olan .50 değerinin üzerindedir. (Büyüköztürk, 2010:124). Ayrıca Bartlett testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. (p<.001) (Büyüköztürk, 2010:124) Buna göre elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılabılır. Bu amaçla, asal eksenlere göre döndürülmüş temel

bileşenler analizi kullanılarak, maddelerin her biri için faktör yükleri hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan 41 maddenin faktör yükleri .427 ile .765 arasındadır. Buna göre, faktör yükü “0.32” nin altında olan 27, 35, 38, 39, 40,41 nolu 6 madde ölçekten çıkarılmıştır. TÖÖ'nün iki bölümü için ayrı ayrı Açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Birinci bölümde yer alan 17 madde için özdeğeri 1'den büyük olan üç faktör olduğu bu faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın ise % 49.013 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yamaç birikinti grafiği incelendiğinde de ölçeğin üç boyuttan oluştuğuna karar verilmiştir. Bu boyutlar, yer alan maddeler incelendiğinde, “ etkili/güçlü, yön verici ve sınırlı etki” olarak adlandırılmıştır. İkinci bölümde yer alan 18 madde için özdeğeri 1'den büyük olan dört faktör olduğu bu faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın ise % 57.421 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yamaç birikinti grafiği incelendiğinde de ölçeğin bu bölümünün dört boyuttan oluştuğuna karar verilmiştir. Boyutlarda yer alan maddeler incelendiğinde ise “yenilik, çatışma, kaos ve değişim” olarak adlandırılmıştır

Ölçeğin taşınması gereken özelliklerden birisi olan güvenilirlik, bir ölçme aracıyla aynı koşullarda tekrarlanan ölçümlerde elde edilen ölçüm değerlerinin kararlılığının bir göstergesidir (Balci, 2007; Karasar, 2006). TÖÖ Likert tipi bir dereceleme ölçeği olduğu için güvenilirliği hesaplamak için iç tutarlılık ölçüsü olan “Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı” kullanılmıştır. Bu katsayıda güvenilirliğin yüksek olması grubun homojen, ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarlı ve aynı zamanda geçerliği olan bir ölçek olduğunun göstergesidir (Tavşancıl, 2010:28-29). Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısının “0.40”ın altında olması ölçeğin “güvenilir olmadığını”, “0.40-0.59” arası “düşük güvenilirlikte”, “0.60-0.79” arasında “güvenilir” ve “0.80-1.00” arasında “yüksek güvenilirlikte” olduğunu ifade etmektedir (Tezbaşaran, 1997).TÖÖ'nün Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 35 madde için “0.92” olarak bulunmuştur. Elde edilen analiz sonuçlarına göre ölçeğin iç tutarlılık anlamında yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.-

2.4.Verilerin Analizi

Araştırmada, nicel verilerin analizinde bağımsız gruplar t testi, One – WayAnova, kullanılmıştır. Ayrıca ölçek maddelerinin betimsel istatistik değerleri incelenmiştir (frekans ve yüzde).Her bir grup için normal dağılım varsayımının ve varyans analizi varsayımları olan, her bir grup için normallik ve varyansların homojenliği varsayımları incelenmiştir. Buna göre veri setinin analizler için gerekli olan varsayımları karşıladığı için parametrik testler uygulanmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmacı tarafından geliştirilen “Tarihsel Önem Ölçeği” ortaöğretim öğrencilerine (9, 10, 11 ve 12. sınıf) uygulanmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler arasında; cinsiyet, sınıf ve bölüm farklılıkları arasında anlamlı farkların olup olmadığı belirlenmiştir. Bu amaçla ilk olarak cinsiyet faktörünün ölçek maddelerine verilen cevaplar üzerindeki etkisinin belirlenmesi için bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. Ölçek maddelerine cevap veren çalışma grubunun, maddelere verdikleri cevaplarda; sınıf ve bölüm değişkenlerinin anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi için One-Way ANOVA uygulanmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin tarihi olayların önemine ilişkin görüşlerinde cinsiyet faktörü etkili midir? Sorusuna yanıt alabilmek için bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır.

Tablo: 3.1.Ortaöğretim Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	F	t	p
Erkek	120	132,59	18,945	,636	-,575	,870
Kız	117	133,94	17,108			

Turkish Studies

Tablo 3.1.de görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan erkek öğrencilerin ortalaması \bar{X} =132,59 ve kız öğrencilerin ortalaması \bar{X} =133,94'dür. Çalışma grubundaki öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan t-testi sonucuna göre, gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı gözlenmiştir ($t=-.575$, $p>.05$).Bu uygulama neticesinde, öğrencilerin olayların önemine ilişkin algı ve görüşlerinde cinsiyet faktörünün etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin tarihi olayların önemine ilişkin görüşlerinde sınıf faktörü etkili midir? Sorusuna yanıt alabilmek için One –Way ANOVA uygulanmıştır.

Tablo 3.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Değişkenine İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1203,432	3	401,144	1,237	,297
Gruplar içi	75565,867	233	324,317		
Toplam	76769,300	236			

Ölçekten alınan puan ortalamalarında sınıf faktörünün anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını belirleyebilmek için yapılan analiz sonucu tablo 3.2'de görülmektedir. One-Way ANOVA analizi neticesinde sınıf faktörünün anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=1,237$, $p>.05$).Böylelikle öğrencilerin olayların önemine ilişkin algı ve görüşlerinde sınıf faktörünün etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin tarihi olayların önemine ilişkin görüşlerinde bölüm faktörü etkili midir? Sorusuna yanıt alabilmek için yine One–Way ANOVA uygulanmıştır.

Tablo: 3.3.Ortaöğretim Öğrencilerinin Bölüm Değişkenine İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplar arası	1431,510	2	715,755	2,223	,111
Gruplar içi	75337,790	234	321,956		
Toplam	76769,300	236			

Tarihsel Önem Ölçeğinin uygulandığı çalışma grubunu oluşturan 10, 11 ve 12. Sınıf öğrencileri Fen Bilimleri Bölümü ve Eşit Ağırlık bölümü olmak üzere iki gruba mensupturlar. Her sınıf seviyesinde yer alan bu iki bölüm öğrencilerinin ölçekten alınan puan ortalamalarında bölüm faktörünün anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı araştırılmıştır. Tablo 3.3'den anlaşılacağı üzere bölümler arasında anlamlılık $p=.111$ olarak tespit edilmiştir. Fen Bilimleri Bölümü ve Eşit Ağırlık Bölümü öğrencilerinin ölçek maddelerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farka ulaşamamıştır ($F=2,223$, $p>.05$).Böylelikle öğrencilerin olayların önemine ilişkin algı ve görüşlerinde bölüm faktörünün etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Ortaöğretim öğrencilerinin, Tarihsel Önem Ölçeğinde yer alan maddelerin önem derecelerine ilişkin görüşleri nasıldır?”

Araştırmacı tarafından geliştirilen Tarihsel Önem Ölçeğinde yer alan maddelere katılma derecesinin belirlenebilmesi için beşli likert tipi kullanılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Orta Derecede Katılıyorum, Çoğunlukla Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum” biçiminde derecelendirme yapılmıştır.Aşağıdaki tablolarda her bir maddeye

ilişkin öğrenciler tarafından en yüksek katılma derecesi, katılma derecesine ait frekans ve frekansın yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 3.5. Her Bir Maddeye İlişkin Öğrenciler Tarafından En Yüksek Katılma Derecesi, Katılma Derecesine Ait Frekans Ve Frekansın Yüzde Dağılımları

Sıra No	Madde	Katılma Derecesi	f	(%)
1	Tarihte derin etkiler bırakan ve unutulması zor olan olaylar, tarihsel açıdan önemli olaylardır (1. madde)	Tamamen Katılıyorum	147	62
2	Bir olayın toplum hayatını olumlu yönde etkileyip değiştirmediyse, bu olayın tarihsel açıdan önemli olduğunun göstergesidir.	Tamamen Katılıyorum	91	38
3	Bir hadisenin zaman içinde farklı yönlerinin keşfedilmesini sağlayan olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	79	33
4	İnsanların toplu halde harekete geçmesine neden olan olaylar, tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	100	42
5	Sadece olayın yaşandığı bölge halkını etkileyen olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	86	36
6	Bir olayın toplum hayatını olumsuz yönde etkileyip değiştirmesi, bu olayın tarihsel açıdan önemli olduğunun bir göstergesidir.	Tamamen Katılıyorum	75	31
7	Gelecekte de değerini koruyabilen (sürdüren) olaylar, tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	115	48
8	Yaşandığı dönemde tartışma yaratmış olan olaylar, tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	97	40
9	İbret verici olan olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	68	28
10	Etkilerini günümüzde de hissettiren olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	116	49
11	Tek ve tekrarlanmamış olaylar, tarihi açıdan önemli olaylardır	Tamamen Katılıyorum	68	28
12	Evrensel nitelikte olan olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	123	52
13	Sadece kendi tarihimize alakalı olan olaylar, tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	64	27
14	Kendinden sonra yaşananlara sebep olan olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	79	33
15	Herhangi bir olayın, ders kitaplarında, dergilerde veya bilimsel kitaplarda yer alması, o olayın tarihsel açıdan önemli olduğunu gösterir.	Tamamen Katılıyorum	64	27
16	Öğretmen tarafından önemli olduğu vurgulanan olaylar, tarihi açıdan önemli olaylardır.	Tamamen Katılıyorum	74	31
17	Bir olayın, televizyon, radyo veya internette tartışılıyor olması, o olayın tarihi açıdan önemli olduğunu gösterir.	Tamamen Katılıyorum	68	28

Tablo 3.5. te ölçeğin ilk kısmına ait maddelere ilişkin en yüksek katılma derecesine ait frekans ve frekans yüzdeleri incelendiğinde, öğrenciler tarafından katılma derecesi en yüksek frekansa sahip olan 4 madde aşağıdaki gibi tablolandırılmıştır.

Turkish Studies

Tablo 3.6. Ölçeğin İlk Bölümündeki Maddelerden Öğrenciler Tarafından En Yüksek Katılma Derecesine Sahip İlk Dört Madde

Sıra No	Madde	Katılma Derecesi	f	(%)
1	Tarihte derin etkiler bırakan ve unutulması zor olan olaylar, tarihsel açıdan önemli olaylardır (1. madde)	Tamamen Katılıyorum	147	62
2	Evrensel nitelikte olan olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır. (12. madde)	Tamamen Katılıyorum	123	51,9
3	Etkilerini günümüzde de hissettiren olaylar tarihi açıdan önemli olaylardır (10. madde)	Tamamen Katılıyorum	116	48,9
4	Gelecekte de değerini koruyabilen (sürdüren) olaylar, tarihi açıdan önemli olaylardır (7. madde)	Tamamen Katılıyorum	115	48,5

Tablo 3.6 incelendiğinde öğrencilere göre, tarihte derin etkiler bırakan ve unutulması zor olan olaylar tarihsel açıdan önemli olaylardır ve öğrencilerin %62'si bu görüşe tamamen katılmaktadırlar. Evrensel nitelikte olan olayların tarihsel açıdan önemli olduğu görüşüne, öğrencilerin %51,9'u tamamen katılmaktadır, etkilerini günümüzde hissettiren olayların tarihsel açıdan önemli olduğu görüşüne, öğrencilerin %48,9'u tamamen katılmakta, gelecekte de değerini koruyabilen olayların tarihsel açıdan önemli olduğu görüşüne öğrencilerin %48,5'i tamamen katılmaktadır. Bu tabloya bakılarak bir olayı tarihsel açıdan önemli kılan özelliklerin başında; “derin etkiler bırakma, evrensel olma, etkilerini günümüzde hissettirme, gelecekte de değerini ve önemini sürdürme ve insanları toplu halde harekete geçirme” özellikleri öğrenciler göre, bir olayı tarihsel açıdan önemli kılmaktadır.

Tarihsel Önem Ölçeğinin ikinci kısmı 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin bu kısmında, verilen olayların önem derecelerinin belirlenmesi amacıyla 5'li likert tipi uygulanmıştır. Buna göre “Hiç Önemli Değil, Biraz Daha Az Önemsiz, Orta Derecede Önemli, Biraz Daha Fazla Önemli ve Çok Önemli” biçiminde derecelendirmeler kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda her bir maddeye ilişkin öğrenciler tarafından en yüksek önem derecesi, önem derecesine ait frekansı ve frekansın yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 3.7. En Önemli İlk Dört Olaya Ait Önem Dereceleri ve Buna İlişkin Frekans Dağılımları

Sıra No	Madde	Önem Derecesi	f	(%)
1	Afetler	Orta Derecede Önemli	89	37
2	Büyük göçler	Çok Önemli	120	50
3	Savaşlar	Çok Önemli	113	46
4	Sosyo-kültürel değişiklikler	Çok Önemli	78	33
5	Rejim Değişiklikleri	Çok Önemli	100	42
6	Yeni bir devletin kurulması	Çok Önemli	162	68
7	Bilimsel ve Teknolojik ilerlemeler	Çok Önemli	105	44
8	Uluslararası Siyasi Antlaşmalar	Çok Önemli	115	48
9	Kıtlıklar	Çok Önemli	73	30
10	Liderler, Şahsiyetler	Çok Önemli	97	41
11	Ayaklanmalar	Çok Önemli	90	38
12	Salgın hastalıklar	Çok Önemli	68	28
13	Katliamlar ve Soykırımlar	Çok Önemli	124	52
14	Uluslararası Ekonomik Antlaşmalar	Çok Önemli	84	35
15	Var Olan Bir Devletin Yıkılması	Çok Önemli	157	66
16	Sanat Eserleri	Orta Derecede Önemli	86	36
17	Sosyal Çatışmalar	Çoğunlukla Önemli	77	32
18	Ekonomik Krizler	Çok Önemli	80	33

Ölçekte yer alan her bir maddenin en yüksek frekansa sahip önem derecesine ait frekans ve yüzde değerleri tablo 3.7’de verilmiştir. Tablolardan hareketle, ölçek maddeleri arasında en önemli olarak görülen ilk dört olay aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Tablo 3.8. En Önemli ilk Dört Olaya Ait Önem Dereceleri ve Buna İlişkin Frekans Dağılımları

Sıra No	Madde	Önem Derecesi	f	(%)
1	Yeni bir devletin kurulması (23. madde)	Çok Önemli	162	68
2	Var olan bir devletin yıkılması (32. madde)	Çok Önemli	157	66
3	Katliamlar ve soykırımlar (30. madde)	Çok Önemli	124	52
4	Uluslararası siyasi antlaşmalar (25. madde)	Çok Önemli	115	48

Tablo 3.8 incelendiğinde öğrencilere göre, en önemli olay “yeni bir devletin kurulması” olayıdır. İkinci en önemli olay “var olan bir devletin yıkılması”, üçüncü en önemli olay “katliamlar ve soykırımlar” dördüncü en önemli olay ise “uluslar arası siyasi antlaşmalar”dır. Bu tabloya bakılarak öğrencilerin tarihte en önemli olay olarak belirledikleri “yeni bir devletin kurulması ve var olan bir devletin yıkılması” olaylarının doğurduğu sonuçlar ve yarattığı etki son derece karmaşık ve çok boyutlu olabilir. Öğrencilerin önemli gördüğü bu her iki olay da; siyasi, sosyal, iktisadi, kültürel ve eğitimsel açıdan çok yönlü sonuçları ve etkileri olan olaylardır. Bu bakımdan bu iki olayın en önemli olaylar olarak öğrenciler tarafından tercih edilmesi manidardır.

Katliamlar ve soykırımların tarihsel açıdan üçüncü sırada önemli görülmüştür. Öğrencilerin katliamları ve soykırımları önemli görmesinde bu konuların güncel bir öneme sahip olmuş olması etkili olabilir. Buna ek olarak öğrencilerin, savaş hallerinde dahi insan haklarının ihlallerine karşı bir duruşa ve görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Uluslar arası siyasi antlaşmalar, öğrenciler tarafından dördüncü en önemli olay olarak belirlenmiştir. Öğrenciler, uluslar arası ilişkilerin önemli olduğunu düşünmekte ve bu ilişkilerin düzenlenmesinde, özellikle siyasi antlaşmaların ülkeler arasındaki karşılıklı çıkar ilişkilerinin düzenlenmesinin hukuksal bir zemin üzerine oturtulmasını önemli görmektedirler.

Burada dikkat çeken noktalardan bir tanesi, en önemli olaylar arasında savaşların yer almamasıdır. Öğrencilerin en önemli olay olarak belirledikleri hadiseler incelendiğinde, çok nedenli ve çok sonuçlu olayların önemli görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan tarih derslerinde özellikle savaşların üzerinde durularak ders işleme usulünün artıları ve eksilerinin tekrar gözden geçirilmesinde fayda vardır.

Tartışma ve Sonuç

Orta öğretim öğrencilerinin tarihsel olayların önemine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesini amaçlayan bu araştırmaya ait sonuçlar ve bazı öneriler sunulmuştur. Bu çalışmada “Ortaöğretim öğrencilerinin tarihi olayların önemine ilişkin görüşlerinde çeşitli değişkenlere bağlı olarak (cinsiyet, sınıf, bölüm ve ilgi düzeyi) anlamlı farklar var mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Öğrencilerin olayların önemine ilişkin algı ve görüşlerinde cinsiyet, sınıf ve bölüm faktörünün etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin uygulandığı çalışma grubunda yer alan öğrencilerin, her bir madde için verdikleri cevapların frekans dağılımları ayrı ayrı incelenerek maddelerin önemine ilişkin öğrenci görüşleri doğrultusunda maddelerin önem dereceleri

belirlenmiştir. İki kısımdan oluşan ölçekte, en yüksek katılma dercesine sahip olan ilk üç yargı sırasıyla: “Tarihte derin etkiler bırakan ve unutulması zor olan olaylar tarihsel açıdan en önemli olaylardır, Evrensel nitelikte olan olaylar tarihsel açıdan ikinci en önemli olaylardır, Etkilerini günümüzde de hissettiren olaylar tarihsel açıdan üçüncü önemli olaylardır. Seixas’ın (1991) araştırmasından elde edilen; büyük çapta insan kitlelerini etkileyen ve uzun süreli etkilerinin bugün de görüldüğü olayların öğrenciler tarafından önemli bulunduğu sonucuyla, ölçekten elde edilen bu sonuçlar örtüşmektedir.

2. Ölçeğin ikinci kısmında tarihsel önemliliğe sahip en önemli üç olay ise şu şekilde belirlenmiştir: “Yeni bir devletin kurulması, Var olan bir devletin yıkılması, Katliamlar ve soykırımlar tarihte çok önemli görülen ilk üç olaydır.

Yeni bir devletin kurulması ve var olan bir devletin yıkılması siyasi, sosyal, ekonomik vb. sorunları içine alan çok sebepli ve çok sonuçlu olaylardır. Bu da öğrencilerin, sadece savaşlar üzerinde durmadıkları, bu tür karmaşık sebep ve sonuçları olan olayları daha önemli buldukları sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bu sonuçlar aynı zamanda Parrington, Phillips ve Counsel’in (2004) geliştirdikleri tarihsel önem kriterleri ile örtüşmektedir. Aynı zamanda ölçeğin her iki bölümden elde edilen bulguların birbirleri ile paralellik gösterdiği yani öğrenci cevaplarının kendi içinde birbirini tamamlayıcı ve destekleyici olduğu tespit edilmiştir. Yani öğrencilerin çok önemli olaylar olarak niteledikleri bu olayların, unutulması zor derin izler taşıdığı, geniş kitleleri uzun süre etkileyen olaylar olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenciler, katliamlar ve soykırımların da tarihte çok önemli olduğunu düşünmektedirler. Tarih ders kitaplarımızda ve programlarımızda, diğer ülkelerde olduğu gibi katliamlar ve soykırımlar konusu sıklıkla işlenmediği halde öğrencilerin bu tür olayları çok önemli bulması manidar bir sonuçtur. Bizim ders kitaplarımızda Ermeni soykırımı iddialarına ilişkin tarihi gerçeklerden başka, geçmişte yaşanmış ve farklı toplumların maruz kaldıkları herhangi bir soykırım veya katliamdan bahsedilmez. Fakat buna rağmen bir insanlık suçu olan soykırımların yarattığı olumsuz sonuçların öğrenciler tarafından idrak edilmiş olması önemli bir sonuçtur. Tarihsel önem algısıyla ilgili literatürde bu çalışmaya benzer araştırmalar olmadığı için elde edilen sonuçlar Seixas ‘ın (1991) araştırma sonuçlarıyla uyduğu gibi kabul göre tarihsel önem kriterleri ile de örtüşmektedir.

Elde edilen bu sonuçlardan hareketle, Tarihsel Önemle ilgili ölçekler eğitimin her kademesinde uygulanarak, öğrencilerin algı ve görüşleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Sadece öğrenciler üzerinde değil tarih öğretmenleri ve akademisyenler de dahil edilerek, katılımcıların tarihsel önemle ilgili algı ve görüşleri ortaya konabilir. Öğretmenler ve öğrencilerin görüşleri karşılaştırılarak tarihsel önemle ilgili görüş farklılıkları ve benzerlikleri ortaya konabilir. Ayrıca tarih programları gözden geçirilerek, tarihsel öneme yer vererek olayların önemlerine vurgu yapılan bir anlayışla yeniden düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Balcı, A. (2007). Sosyal Bilimlerde Araştırma - Yöntem, Teknik ve İlkeleri Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Bradsahaw, M. (2006). “Creating Controversy in The Classroom: Making Progress with Historical Significance. Teaching History125”, London. The Historical Association.,pp (18-25)
- Brown, G. And Woodcock, J.(2009).Relevant,Rigorous And Revisited:Using Local History To Make Meaning Of Historical Significance. Teaching History 134.London. The Historical Association

- Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. 11. Baskı Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Cercadillo, L.(2006). ‘MaybeTheyHaven’t Decided Yet What is Right: English And Spanish Perspectives On Teaching Historical Significance.’TeachingHistory 125, TheHistorical Association, London. pp 6-8
- Counsell, C. (2004). “Looking Through A Josephine-ButlerShapedWindow: FocusingPupils’ ThinkingOnHistoricalSignificance”.TeachingHistory114,TheHistoricalAssociation, London. pp (30-36)
- DrieJ. and BoxtelC.(2008).“HistoricalReasoning:Towards a Framework for Analyzing Students’ Reasoning about thePast”. Educ Psychol Review.
- Erdil, M. (2013). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Önem ve Anlamlılık Kavramının Gelişimi. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak
- Floyd, J. ve Fowler, J. (2009). SurveyResearchMethods, 1 AppliedSocialResearchMethods Series, 4. TheEdition, Thousand Oaks : Sage Publications.
- Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınevi. 16. Baskı, Ankara.
- Lomas,T.(1990). TeachingandAssesingHistoricalUnderstanding, HistoricalAssociation.London
- Partington, G. (1980) The İdea of An HistoricalEducation. Slough, NFER: 112-116.
- Phillips,R.(2002). “HistoricalSignificance-TheForgottenKeyElement?” TeachingHistory.Issue 106. TheHistoricalAssociation. London. pp:14-19
- Seixas,P.(1994).“Students Understanding Of Historical Significance”. Theory and Research in Social Education.Summer,Volume XXII,Number3, by The Collegeand University Faculty Assembly of the National Council for theSocialStudies.pp: 281-304
- Seixas, P. andPeck, C. (2004).“Teaching Historical Thinking”. In A. Sears& I. Wright (Eds.), Challengesand Prospects for Canadian Social Studies.Vancouver: Pacific EducationalPress.
- Seixas, P.(2006).Centre For The Study Of Historical Consciousness Teacher Notes: Benchmarks of Historical Thinking A Framework forAssessment in Canada
- Sönmez,V.veAlacapınar,F.G.(2011). Örneklendirilmiş BilimselAraştırma Yöntemleri, Anı Yayıncılık. Ankara
- Tavşancıl, E. (2010). Tutumların Ölçülmesi Ve SPSS İle Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tezbaşaran, A.(1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu.Ankara:Türk Psikologlar Derneği Yayını.

Citation Information/KaynakçaBilgisi

- Er Tuna, Y.& Safran, M.(2017). “Orta Öğretim Öğrencilerinin Tarihsel Olayların Önemine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi / TheInvestigation of High School Students’ OpinionsabouttheSignificance of HistoricalEvents in terms of someVariables”, *TURKISH STUDIES -Internati International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140,(Prof. Dr. Tahsin AktaşArmağanı)Volume 12/4, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11413>, p. 163-180.